

Vårt datum: 2025-04-14

Ert datum: 2025-01-16

Vårt dnr: 33-87/2025

Er ref: KN2024/01912

Yttrande

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Handläggare:
Robert Bjersander

Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 16 januari 2025 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft genom att effektivisera tillståndsprövningen av kärnteknisk verksamhet samt skapa ändamålsenliga avgifter för prövning av nya reaktorer.

SGU:s sammanfattande inställning

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

efterfrågar ett klagörande av i vilka situationer den föreslagna regleringen om principbeslut är tillämplig på utvinning och hantering av uran i gruvverksamheter, och

anser att SGU med sin geologiska kompetens är en viktig remissinstans avseende var framtida kärntekniska anläggningar ska förläggas.

Uran och lagen om principbeslut för vissa verksamheter

SGU noterar att den föreslagna lagen om principbeslut för vissa verksamheter (nedan *lagen om principbeslut*) enligt 1 kap. 2 § även ska omfatta anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle.

SGU har nyligen yttrat sig¹ över regeringens promemoria Att åter möjliggöra utvinning av uran (nedan *Uranutredningen*). I remissyttrandet ställer sig SGU positiv till förslaget om att ta bort förbudet i miljöbalken mot utvinning av uran. SGU instämmer med den bedömning som görs i promemorian att förbudet mot utvinning av uran riskerar att förhindra en effektiv undersökning av berggrunden och ett effektivt nyttjande av de resurser i form av metaller och mineral som finns i Sveriges berggrund och att ett förbud kan utgöra orsak till snedvriden konkurrens. Uranprospektering och uranutvinning är tillåten i flera länder i världen. Metall- och mineralmarknaden är global och det finns

¹ https://www.sgu.se/globalassets/om-sgu/yttranden/2025/remiss-promemorian-att-ater-mojliggora-utvinning-av-uran_kn202402540_sgu.pdf

begränsad tillgång till kapital för prospekteringsverksamhet. För att prospektering ska vara ekonomiskt motiverad krävs, förutom potential i fyndigheten, gynnsamma regelverk och en attraktiv investeringsmiljö. Olika regelverk medför olika förutsättningar för investering i prospektering.

I 1 kap. 3 § i lagen om principbeslut anges att ett principbeslut enligt 2 kap. 1 § är en förutsättning för att tillstånd ska kunna ges till uppförandet av sådana anläggningar och bedrivandet av sådan verksamhet som omfattas av lagen. Lagens tillämpningsområde omfattar enligt 1 kap.2 § kärntekniska och anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle som kräver tillstånd enligt miljöbalken och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (nedan *kärntekniklagen*). Sätillvida är tillämpningsområdet större än tillämpningsområdet för den i Uranutredningen föreslagna lydelsen av 17 kap. 1 § miljöbalken, där det anges att regeringen endast ska pröva kärntekniska anläggningar som prövas av regeringen enligt kärntekniklagen (jfr 16 § förordningen [1984:14] om kärnteknisk verksamhet, nedan *kärnteknikförordningen*).

Uranutredningen uppmärksammade att även vattenreningsverk i anslutning till gruvdrift kan komma att hantera uran i halter som kräver tillstånd enligt kärntekniklagen. I sitt remissvar (se bilaga) påpekade SGU att uran förekommer allmänt i den svenska berggrunden och att höga halter kan förekomma i råvatten, mer specifikt i anslutning till verksamheter som bearbetar exempelvis alunskiffer, graniter, granitpegmatiter eller specifika uranrika mineraliseringar. SGU påtalade även att frågan behöver utredas vidare för att klargöra i vilka fall anrikning i vattenreningsverk innebär att kärntekniklagen är tillämplig.² SGU bedömde vidare att tillåtligheten av uranutvinning; möjligheten att utvinna uran som biprodukt och att hantera uran, är väsentlig utifrån att utvinningsförbudet medför att fyndigheter med stora mängder uran annars är oattraktiva för prospektering och investering.

I remitterat förslag till förordning om principbeslut för vissa verksamheter föreslås dock att det inte ska krävas principbeslut för att kärntekniska anläggningar ska få uppföras där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen. Dessa gränsvärden är desamma som i nuvarande 16 § andra stycket kärnteknikförordningen.

Till skillnad från i 16 § kärnteknikförordningen används i förordningsförslaget begreppet *kärnteknisk anläggning* vilket enligt 2 § kärntekniklagen uttryckligen innefattar anläggningar för utvinning av kärnämne, samtidigt som aktiviteten hos avfallet alltjämt är styrande. Såvitt SGU kan bedöma är det oklart huruvida uranbrytning kräver tillstånd både för uppförandet av en anläggning för utvinning och för hanteringen av uran i anläggningen, jfr prop. 1983/84:60 sid. 73 och regeringens beslut den 27 januari 2022 (M2018/00221). Därutöver framgår det inte varför undantaget endast gäller uppförandet av en kärnteknisk anläggning och inte innehavet och driften av densamma (jfr 1 § 2 st. 1 p. kärntekniklagen).

Därmed är regleringens tillämpningsområde otydligt med avseende på gruvbrytning av uran. Förslaget skulle å ena sidan kunna tolkas så att gruvverksamheter, som inkluderar brytning av uran som biprodukt, undantas från lagens tillämpningsområde och därmed också från krav på principbeslut och kommunalt veto, förutsatt att avfallets aktivitet understiger de stadgade gränsvärdena. Det skulle dock å andra sidan kunna tolkas så att själva anläggningen för utvinning av uran inte omfattas av lagen medan däremot hanteringen av uran i anläggningen omfattas och ska prövas av regeringen och därmed även vara beroende av kommunalt veto, då den aldrig kan träffas

² Se även Strålsäkerhetsmyndighetens svar på samma remiss: [Promemorian Att åter möjliggöra utvinning av uran](#)

av undantaget i förordningen. SGU noterar dock i sammanhanget bemyndigandet i 1 kap. 4 § lagen om principbeslut.

Som SGU redovisat ovan är möjligheten att hantera uran av stor vikt för svensk råmaterialförsörjning och för en konkurrenskraftig gruvnäring. Enligt SGU:s uppfattning kan de ovan redovisade otydligheterna verka hämmande för investeringsviljan i prospektering och utvinning i Sverige. SGU efterfrågar därför ett klargörande av i vilka situationer den föreslagna regleringen om principbeslut är tillämplig på utvinning och hantering av uran i gruvverksamhet.

Förlägningsplatser för kärnteknisk verksamhet

SGU noterar att utredningen nämner att en viktig uppgift vid tillståndsprövningen är att bedöma om ansökan och underliggande analyser visar att förlägningsplatsen för en kärnteknisk anläggning har de förutsättningar som krävs utifrån den sökta verksamhetens syfte, i relation till de förhållanden som råder på platsen. Platsegenskaper som anges är bland annat hydrologiska, geologiska och meteorologiska aspekter. SGU menar att geologisk miljö kan påverka flera viktiga faktorer som grundläggning, strålsäkerhet, påverkan från kylvatten, läckage från bassänger, dagvatten med mera. SGU vill framföra att dessa frågeställningar ingår i SGU:s kompetensområden och att myndigheten kommer att vara en viktig remissinstans inför framtida bedömning av en förlägningsplats lämplighet.

SGU vill samtidigt framföra att frågeställningen är komplex. Detaljer om nya typer av reaktorer kontra känd teknik kan komma att spela stor roll. Kylbehov kan variera. Transporter via sjöfart med krav på hamnanläggningar spelar stor roll för dagens kärnkraftsanläggningar. Nya reaktorer med andra krav kan komma att kräva omfattande analys där SGU menar att myndigheten har kompetens som kommer att vara viktig vid framtida prövningar.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Anette Madsen

I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Lovisa Zillén Snowball, statsgeologerna Mattias Göransson och Björn Holgersson och juristen Anna Månsson deltagit. Juristen Robert Bjersander har varit föredragande.

Anette Madsen

Robert Bjersander